

Laulības šķiršana - Portugāle

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesin tika atjaunināta oriģinālvalodas [pt](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

SATURS

- 1 Kādi ir priekšnoteikumi, lai laulība varētu tikt šķirta?
- 2 Kādos gadījumos laulība var tikt šķirta?
- 3 Kādas ir laulības šķiršanas tiesiskās sekas attiecībā uz:
  - 3.1 laulāto personiskajām attiecībām (piemēram, attiecībā uz uzvārdu)?
  - 3.2 laulāto mantas sadales jautājumiem?
  - 3.3 nepilngadīgajiem bērniem?
  - 3.4 pienākumu maksāt uzturlīdzekļus (uzturēt) bijušam laulātajam?
- 4 Kādā ir nozīme jēdzienam "laulāto atšķiršana"?
- 5 Kādi ir priekšnoteikumi laulāto atšķiršanai?
- 6 Kādas ir laulāto atšķiršanas tiesiskās sekas?
- 7 Kāda ir praktiskā nozīme jēdzienam "laulības atzīšanas par spēkā neesošu"?
- 8 Kādos gadījumos laulība var tikt atzīta par spēkā neesošu?
- 9 Kādas ir laulības neesamības tiesiskās sekas?
- 10 Vai pastāv alternatīvas ārpustiesas iespējas, kad, nevēršoties tiesā, var tikt atrisināti laulības šķiršanas jautājumi?
- 11 Kur lai es iesniedzu pieteikumu (sūdzību) par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu? Kādas ir nepieciešamās formalitātes un kādus dokumentus ir nepieciešams pievienot pieteikumam?
- 12 Vai es varu saņemt juridisko palīdzību, lai segtu ar tiesvedības procesu saistītos izdevumus?
- 13 Vai nolēmumu saistībā ar laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu ir iespējams pārsūdzēt?
- 14 Kas man jādara, lai citā dalībvalstī pieņemtu nolēmumu par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības neesamību varētu atzīt šajā dalībvalstī?
- 15 Kurā tiesā man jāvēršas, lai celtu iebildumus pret citā dalībvalstī pieņemta sprieduma par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības spēkā neesamības atzīšanu? Kāda ir procesuālā kārtība šajos gadījumos?
- 16 Kuru likumu tiesa piemēro laulības šķiršanas tiesvedības procesā, ja laulātie nedzīvo šajā dalībvalstī vai viņiem ir dažādu valstu pilsonības?

1 Kādi ir priekšnoteikumi, lai laulība varētu tikt šķirta?

Portugālē laulību var šķirt uz abpusējas vienošanās pamata vai tiesas ceļā.

Izmantojot pirmo metodi, abi laulātie vienojas par laulības izbeigšanos un principā par uzturlīdzekļu maksāšanu tam laulātajam, kuram tie ir vajadzīgi, par vecāku varas īstenošanu attiecībā uz nepilngadīgiem bērniem un par ģimenes mājokļa izmantošanu.

Prasību par laulības šķiršanu tiesas ceļā iesniedz viens laulātais pret otru laulāto, pamatojoties uz likumīgi konstatētiem faktiem, kas neatkarīgi no laulātajiem piedēvētās vainas pierāda, ka laulība ir neatgriezeniski izirusi.

2 Kādos gadījumos laulība var tikt šķirta?

Šķirot laulību uz abpusējas vienošanās pamata, laulātajiem nav jānorāda pieteikuma iesniegšanas iemesls.

Citi iemesli, ar kuriem var pamatot laulības šķiršanu tiesas ceļā, ir šādi:

- a) faktiskā šķirtība, kas ir ilgusi vienu pilnu gadu. Ar faktisko šķirtību saprot situāciju, kad starp laulātajiem nav kopdzīves un abi vai viens no laulātajiem nav nodomājis to atjaunot;
- b) otra laulātā garīgo spēju izmaiņas, kas ilgst vairāk nekā vienu gadu un ir tik nopietnas, ka kopdzīve nav iespējama;
- c) ne mazāk kā vienu gadu ilgusi otra laulātā prombūtne, kuras laikā no viņa/viņas nav saņemtas nekādas ziņas;
- d) jebkādi citi fakti, kas neatkarīgi no laulātajiem piedēvētās vainas pierāda, ka laulība ir neatgriezeniski izirusi.

3 Kādas ir laulības šķiršanas tiesiskās sekas attiecībā uz:

3.1 laulāto personiskajām attiecībām (piemēram, attiecībā uz uzvārdu)?

Laulības šķiršana izbeidz laulību, un tai ir tādas pašas tiesiskās sekas kā gadījumā, kad laulība izbeidzas nāves dēļ, izņemot tiesību aktos noteiktos izņēmumus.

Laulības šķiršana ir spēkā no brīža, kad attiecīgais spriedums kļūst galīgs un nepārsūdzams, bet ir datējama ar atpakaļejošu datumu, kad tika iesniegta prasība par mantiskajām attiecībām starp laulātajiem.

Ja procesā tiek pierādīta laulāto faktiskā šķirtība, jebkurš no laulātajiem var pieprasīt, lai laulības šķiršanas tiesiskās sekas būtu datējamas ar atpakaļejošu datumu, kad sākās šķirtība, kā nospriests nolēmumā.

Ja viens no laulātajiem ir pieņēmis otra laulātā uzvārdu, pēc laulības šķiršanas viņš to var paturēt, ja tam piekrīt otrs laulātais vai ja to atļauj tiesa, ņemot vērā izklāstītos iemeslus. Bijušais laulātais piekrišanu var sniegt ar notariāli apliecinātu dokumentu, tiesā sagatavotu dokumentu (rakstisks protokols par puses nodomu, kas sagatavots tiesvedības laikā) vai iesniedzot paziņojumu dzimtsarakstu nodaļas ierēdnim. Pieteikumu par tiesas apstiprinājuma saņemšanu bijušā laulātā uzvārda izmantošanai var iesniegt laulības šķiršanas procesa laikā vai atsevišķā tiesvedībā, arī pēc tam, kad laulība ir šķirta.

3.2 laulāto mantas sadales jautājumiem?

Laulības šķiršanas gadījumā neviens no laulātajiem nevar saņemt vairāk, nekā viņš būtu saņēmis, ja laulība būtu noslēgta atbilstoši *ex post facto* iegādāta kopīpašuma sistēmai.

Katrs laulātais zaudē visus labumus, ko tas saņēmis vai ko tam vajadzētu saņemt no otra laulātā vai trešās personas saistībā ar laulību vai ņemot vērā laulātā stāvokli, neatkarīgi no tā, vai šis nosacījums paredzēts pirms vai pēc laulības noslēgšanas. Līdzekļu devējs var noteikt, ka labums pienākas laulībā dzimušajiem bērniem.

Laulības šķiršanas tiesiskās sekas attiecībā uz laulāto savstarpējām mantiskajām attiecībām rodas tad, kad spriedums par laulības šķiršanu kļūst galīgs un nepārsūdzams, bet ir datējamas ar atpakaļejošu datumu, kad iesniegta prasība.

Ja tiesvedībā tiek pierādīta laulāto faktiskā šķirtība, jebkurš no laulātajiem var pieprasīt, lai laulības šķiršanas tiesiskās sekas tiktu datētas ar atpakaļejošu datumu, kad sākās šķirtība, kā nospriests nolēmumā.

Ģimenes mājokli tiesa, ņemot vērā katra laulātā vajadzības un laulībā dzimušo bērnu intereses, var izīrēt jebkurai no laulātajiem pēc tā lūguma neatkarīgi no tā, vai mājoklis ir kopīpašums vai pieder otram laulātajam. Uz izīrēšanu attiecas mājokļu īres noteikumi, bet tiesa, uzklaujusi laulātos, var definēt līguma nosacījumus, kā arī pēc īpašnieka pieprasījuma var izbeigt īres līgumu, ja tas tiek pamatots ar neparedzētiem apstākļiem. Kārtību, kas noteikta, vai nu apstiprinot laulāto vienošanos, vai ar tiesas rīkojumu, var mainīt atbilstoši vispārējiem brīvprātīgas jurisdikcijas noteikumiem.

3.3 nepilngadīgiem bērniem?

Laulības šķiršanas, laulāto atšķiršanas vai laulības atzīšanas par neesošu gadījumā bērnu dzīves apstākļus, uzturlīdzekļus, kas pienākas bērniem, un uzturlīdzekļu maksāšanas veidu nosaka vienošanās starp vecākiem, kas jāapstiprina tiesai (vai dzimtsarakstu nodaļas ierēdnim procedūrā par laulāto atšķiršanu un laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata).

Ja vienošanās nav, tiesa pieņem lēmumu, ņemot vērā nepilngadīgā intereses, tostarp intereses saglabāt ciešas attiecības ar abiem vecākiem, veicinot un atzīstot vienošanās vai pieņemot lēmumus, kas sniedz plašas iespējas sazināties ar abiem vecākiem un īstenot dalītu atbildību starp vecākiem. Aizgādības tiesības pār nepilngadīgo var piešķirt jebkuram no vecākiem, trešai personai vai pāraudzināšanas vai aprūpes iestādei.

Plašāku informāciju lūdzam skatīt faktu lapā "Vecāku atbildība".

3.4 pienākumu maksāt uzturlīdzekļus (uzturēt) bijušam laulātajam?

Pēc laulības šķiršanas katram no laulātajiem pašam ir jānodrošina sava iztika. Gan viens, gan otrs laulātais ir tiesīgs saņemt uzturlīdzekļus neatkarīgi no laulības šķiršanas veida. Acīmredzamu taisnīguma apsvērumu dēļ tiesības saņemt uzturlīdzekļus var tikt noraidītas.

Nosakot uzturlīdzekļu summu, tiesai ir jāņem vērā laulības ilgums, ieguldījums ģimenes finansēs, laulāto vecums un veselības stāvoklis, viņu profesionālā kvalifikācija un nodarbinātības iespējas, laiks, kas viņiem būs vajadzīgs, lai izaudzinātu kopīgos bērnus, viņu peļņa un ienākumi, un kopumā visi apstākļi, kas ietekmē tā laulātā vajadzības, kurš saņem uzturlīdzekļus, un tā laulātā iespējas, kurš maksā uzturlīdzekļus.

Tiesai prioritāte jāpiešķir uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumiem, kas saistīti ar tā laulātā bērnu, kurš ir uzturlīdzekļu parādnieks, nevis pienākumam pret bijušo laulāto, kas izriet no laulības šķiršanas.

Laulātajam, kurš saņem uzturlīdzekļus, nav tiesību pieprasīt, lai tiktu saglabāts tikpat augsts dzīves līmenis, kāds viņam/viņai bijis laulības laikā.

Vairāk informācijas lūdzam skatīt faktu lapā "Uzturlīdzekļi".

4 Kādā ir nozīme jēdzienam "laulāto atšķiršana"?

Ar laulāto atšķiršanu laulība netiek izbeigta, tomēr kopdzīves un atbalsta saistības beidz pastāvēt, neskarot tiesības saņemt uzturlīdzekļus.

Attiecībā uz mantu laulāto atšķiršanai ir tādas pašas tiesiskās sekas kā laulības izbeigšanai.

Laulāto atšķiršana beidzas ar laulāto samierināšanu vai laulības izbeigšanu.

5 Kādi ir priekšnoteikumi laulāto atšķiršanai?

Nosacījumi, ko piemēro laulāto atšķiršanai gan tiesas ceļā, gan uz abpusējas vienošanās pamata, ir tādi paši kā tad, ja laulība tiek šķirta tiesas ceļā, *mutatis mutandis*.

6 Kādas ir laulāto atšķiršanas tiesiskās sekas?

Kā norādīts atbildē uz 4. jautājumu, ar laulāto atšķiršanu beidz pastāvēt kopdzīves un atbalsta saistības, neskarot tiesības saņemt uzturlīdzekļus. Attiecībā uz mantu laulāto atšķiršanai ir tādas pašas tiesiskās sekas kā laulības izbeigšanai.

Noteikumi par laulības šķiršanu *mutatis mutandis* ir piemērojami laulāto atšķiršanai.

Laulāto atšķiršanu var pārveidot par laulības šķiršanu, lai gan tas nav ne laulības šķiršanas nosacījums, ne laulības šķiršanas procesa posms.

Ja laulāto samierināšana nav notikusi vienu gadu kopš dienas, kad spriedums par laulības šķiršanu (tiesas ceļā vai uz abpusējas vienošanās pamata) ir kļuvis galīgs un neapstrīdams, jebkurš no laulātajiem var pieprasīt, lai laulāto atšķiršana tiktu pārveidota par laulības šķiršanu. Ja pārveidi prasa abi laulātie, minētais laika posms nav jānogaida un spriedums tiek pasludināts tūlīt.

Ja pārveidi prasa viens no laulātajiem, otru laulāto personīgi vai ar viņa likumīgā pārstāvja starpniecību informē, ka viņš/viņa 15 dienās var iesniegt apelāciju, kuru var pamatot vienīgi ar laulāto samierināšanu. Pēc pierādījumu iesniegšanas tiesnesis 15 dienās taisa spriedumu par apelāciju.

Laulāto atšķiršanas pārveidi par laulības šķiršanu var pieprasīt arī jebkurā dzimtsarakstu nodaļā. Ar faktiem un tiesību aktiem pamatots pieprasījums ir jāiesniedz, izmantojot pieteikumu, ko iesniedz dzimtsarakstu nodaļā, norādot pierādījumus un pievienojot dokumentārus apliecinājumus.

Atbildētājs tiek aicināts 15 dienās iesniegt apelācijas sūdzību, norādot pierādījumus un pievienojot dokumentārus apliecinājumus.

Ja apelācija netiek iesniegta un tiek uzskatīts, ka prasītāja norādītie fakti ir atzīti, dzimtsarakstu nodaļas ierēdnis, pārliecinājies, ka tiesiskās prasības ir izpildītas, atzīst prasību par apmierinātu.

Ja apelācija tiek iesniegta, dzimtsarakstu nodaļas ierēdnis nosaka samierināšanas mēģinājuma termiņu, kas ir 15 dienas, un var izdot rīkojumu par juridisku darbību veikšanu un tādu pierādījumu iesniegšanu, kas vajadzīgi, lai pārliecinātos par tiesisko prasību izpildi.

Ja atbildētājs ir iesniedzis apelāciju un ja panākt vienošanos nav bijis iespējams, puses tiek informētas, lai tās iesniedz savus prasījumus un prasa iegūt jaunus pierādījumus astoņās dienās. Tad lietu nodod pirmās instances tiesai, kam ir jurisdikcija attiecībā uz konkrēto jautājumu tajā apgabalā, kurā atrodas dzimtsarakstu nodaļa.

Kad lieta ir nodota tiesai, tiesnesis dod rīkojumu iesniegt pierādījumus un nosaka tiesas sēdes datumu.

7 Kāda ir praktiskā nozīme jēdzienam "laulības atzīšanas par spēkā neesošu"?

"Laulības atzīšana par neesošu" ir laulības tiesisko seku izbeigšana, pamatojoties uz būtiskiem trūkumiem, kas ietekmē laulību.

8 Kādos gadījumos laulība var tikt atzīta par spēkā neesošu?

Laulību var atzīt par neesošu šādos gadījumos:

- a) ja ir kāds laulības spēkā neesamības (absolūtas vai relatīvas) pamats;
- b) ja tā noslēgta, kaut gan viens vai abi laulātie tai nav piekrituši vai ir piekrituši kļūdas vai spaidu dēļ;
- c) ja tā noslēgta bez liecinieku klātbūtnes, ja to klātbūtne bija vajadzīga saskaņā ar tiesību aktiem.

Laulības absolūtas neesamības pamati, kas liek šķēršļus attiecīgās personas laulībai ar citu personu, ir šādi:

- a) laulātais ir jaunāks par sešpadsmit gadiem;
- b) zināma plānprātība (arī apskaidrības brīžos) un tiesībnespēja vai rīcībnespēja garīgu traucējumu dēļ;
- c) iepriekšēja neizbeigta laulība, noslēgta baznīcā vai dzimtsarakstu nodaļā, pat ja dzimtsarakstu reģistrā nav izdarīts attiecīgais ieraksts.

Laulības relatīvas neesamības pamati, kas liek šķēršļus attiecīgo personu laulībai viņu starpā, ir šādi:

- a) radniecība taisnā līnijā;
- b) otrās pakāpes radniecība sānu līnijā;
- c) svainība taisnā līnijā;
- d) viena laulātā iepriekšēja notiesāšana par otras puses laulātā tīšu slepkavību vai slepkavības mēģinājumu, vai par līdzdalību šādā slepkavībā vai tās mēģinājumā.

Laulību var atzīt par neesošu, pamatojoties uz rīcībnespējas vai spējas apzināties savu darbību nozīmi neesamību, šādos gadījumos:

- a) ja laulības noslēgšanas brīdī viena no pusēm nav apzinājusies savu rīcību nejauši iegūtas invaliditātes vai citu iemeslu dēļ;
- b) ja viena no pusēm ir maldināta par otras puses fizisko identitāti;
- c) ja piekrišana dota fizisku spaidu ietekmē;
- d) ja piekrišana ir simulēta.

Kļūdai, kas piekrišanu padara par spēkā neesošu, ir nozīme laulības atzīšanas par neesošu nolūkos tikai tad, ja tās pamats ir būtiskas otra laulātā personīgās īpašības un ja ir pierādīts, ka laulība nebūtu pamatoti noslēgta, ja nebūtu šādas kļūdas.

Laulību, kas noslēgta morālu spaidu ietekmē, var atzīt par neesošu, ja vienai no pusēm tiek nopietni un pretlikumīgi draudēts un ja attiecīgās puses bailes no miesiskas savienības ir pamatotas.

Ja kāds apzināti un pretlikumīgi piespiež otru pusi izteikt piekrišanu, solot atbrīvot to no neparedzama kaitējuma vai citu personu nodarīta kaitējuma, šāda situācija ir līdzvērtīga pretlikumīgai draudēšanai.

Pieņem, ka, izsakot piekrišanu laulības slēgšanas brīdī, tiek apliecināts ne tikai tas, ka laulātie vēlas stāties laulībā, bet arī tas, ka viņu piekrišana netiek dota kļūdas vai spaidu dēļ.

9 Kādas ir laulības neesamības tiesiskās sekas?

Dzimtsarakstu nodaļā noslēgtas laulības — ja abi laulātie laulības līgumu noslēguši labticīgi — atzīšana par neesošu stājas spēkā attiecībā uz laulātajiem un trešām personām tad, kad attiecīgais spriedums kļūst galīgs un neapstrīdams.

Ja tikai viens no laulātajiem noslēdzis laulības līgumu labticīgi, tad tikai viņš var pieprasīt labumus, ko sniedz atrašanās laulībā, un iebilst pret to piešķiršanu trešām personām, ar nosacījumu, ka šādi tiek tikai atspoguļotas attiecības starp laulātajiem.

Ja laulātais noslēdz laulības līgumu, attaisnojošu iemeslu dēļ nezinādams par trūkumu, kas ir iemesls laulības neesamībai, vai ja viņš/viņa ir izteicis(-kusi) piekrišanu fizisku vai morālu spaidu ietekmē, uzskata, ka viņš/viņa ir stājies(-usies) laulībā labticīgi.

Valsts tiesām ir ekskluzīva atbildība par to, lai tām būtu informācija par labticību. Pieņem, ka laulātie rīkojas labticīgi.

Tiklīdz laulība ir atzīta par neesošu, laulātais labticīgi patur tiesības saņemt uzturlīdzekļus pēc tam, kad lēmums ir kļuvis galīgs un nepārsūdzams vai kad lēmums tiek reģistrēts.

10 Vai pastāv alternatīvas ārpustiesas iespējas, kad, nevēršoties tiesā, var tikt atrisināti laulības šķiršanas jautājumi?

Pirms laulības šķiršanas procesa sākšanas dzimtsarakstu nodaļas amatpersonai vai tiesai ir jāinformē laulātie, ka ir pieejama mediācija ģimenes lietās, un par tās mērķiem.

Mediācija ģimenes lietās ir ārpustiesas metode tādu konfliktu atrisināšanai, kas rodas ģimenes attiecībās, un, to izmantojot, puses ar personīgu un tiešu līdzdalību un konflikta mediatora palīdzību cenšas panākt vienošanos.

Izmantojot šo strīdu izšķiršanas alternatīvo veidu, var atrisināt konfliktus, kas rodas saistībā ar vecāku atbildības īstenošanas kārtību, tās izmaiņām un šādas atbildības īstenošanas pienākuma nepildīšanu, laulības šķiršanu un laulāto atšķiršanu, laulāto atšķiršanas pārveidošanu par laulības šķiršanu, atšķirtu laulāto samierināšanu, pagaidu vai galīgo uzturlīdzekļu piešķiršanu un mainīšanu, ģimenes mājokļa nodošanu, tiesību atteikumu izmantot otra laulātā uzvārdu un atļauju izmantot bijušā laulātā uzvārdu.

Mediators ģimenes lietās ir Tieslietu ministrijas [*Ministério da Justiça*] licencēts speciālists, kurš atbild par tikšanos organizēšanu neatkarīgi un objektīvi, lai palīdzētu pusēm panākt savstarpēju vienošanos.

Pieteikumu par laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata var iesniegt dzimtsarakstu nodaļā, izņemot situācijas, kas saistītas ar vienošanos, kura panākta tiesvedībā par laulības šķiršanu tiesas ceļā, un ar nosacījumu, ka pieteikumam par laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata ir pievienots detalizēts saraksts, kurā norādīta pušu kopīgā manta, vienošanās par ģimenes mājokļa izmantošanu, vienošanās par uzturlīdzekļu maksāšanu laulātajam, kuram tie vajadzīgi, apliecinājums par tiesas spriedumu, kas nosaka vecāku atbildības īstenošanas kārtību, vai vienošanās par vecāku atbildības īstenošanu attiecībā uz nepilngadīgiem bērniem, ja tiesas par šiem jautājumiem iepriekš nav nospriedušas.

11 Kur lai es iesniedzu pieteikumu (sūdzību) par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu? Kādas ir nepieciešamās formalitātes un kādus dokumentus ir nepieciešams pievienot pieteikumam?

Laulāto atšķiršana un laulības šķiršana uz abpusējas vienošanās pamata

Pieteikumu par laulāto atšķiršanu un laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata iesniedz dzimtsarakstu nodaļā abi laulātie, abpusēji vienojoties. Pieteikumam jāpievieno šādi dokumenti:

- a) detalizēts kopīgās mantas saraksts, norādot attiecīgo priekšmetu vērtību, vai, ja laulātie izvēlas dalīt šādu mantu, vienošanās par mantas dalīšanu vai pieteikums par šādas vienošanās sagatavošanu;
- b) apliecinājums par tiesas spriedumu, ar ko tika noteikta vecāku varas īstenošana, vai vienošanās par vecāku varas īstenošanu attiecībā uz nepilngadīgiem bērniem, ja tiesas par to nav nospriedušas iepriekš;
- c) vienošanās par uzturlīdzekļu maksāšanu laulātajam, kuram tie ir vajadzīgi;
- d) vienošanās par ģimenes mājokļa izmantošanu;
- e) apliecinājums par pirmslaulības līgumu, ja tāds ir.

Ja iesniegtajos dokumentos nav norādīts citādi, uzskata, ka minētās vienošanās attiecas gan uz tiesvedības laiku, gan uz laiku pēc tās.

Tiesvedību par laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata ierosina, iesniedzot dzimtsarakstu nodaļā pieteikumu, ko parakstījuši abi laulātie vai viņu pārstāvji. Pieteikumu iesniedz kopā ar iepriekšminētajiem dokumentiem un laulības apliecības kopiju.

Pēc pieteikuma saņemšanas dzimtsarakstu nodaļas ierēdnis uzaicina laulātos uz sēdi, kuras laikā viņam jāpārlicinās, vai ir izpildīti tiesiskie priekšnosacījumi. Sēdes laikā laulātie tiek informēti, ka ir pieejami mediācijas pakalpojumi ģimenes lietās. Ja laulātie joprojām vēlas šķirt laulību, izvērtē vienošanās un laulātos aicina tās mainīt, ja tās pienācīgi neaizsargā kāda laulātā vai bērnu intereses. Šim nolūkam var veikt tiesiskas darbības un iegūt pierādījumus. Ja tiesiskās prasības ir izpildītas un iepriekšminētās procedūras ir ievērotas, dzimtsarakstu nodaļas ierēdnis apmierina prasību.

Ja ir iesniegta vienošanās par vecāku varas īstenošanu attiecībā uz nepilngadīgiem bērniem, lieta tiek nosūtīta tās pirmās instances tiesas prokuratūrai, kuras jurisdikcijā ir lieta pēc būtības, tajā tiesu apgabalā, kurā atrodas attiecīgā dzimtsarakstu nodaļa, un prokuratūra 30 dienās sniedz atzinumu par vienošanos.

Ja prokuratūra uzskata, ka vienošanās pienācīgi neaizsargā nepilngadīgo intereses, prasītāji to var attiecīgi grozīt vai iesniegt jaunu vienošanos. Ja iesniedz jaunu vienošanos, tā atkārtoti tiek tālāk nodota prokuratūrai. Ja prokuratūra uzskata, ka vienošanās pienācīgi aizsargā nepilngadīgo intereses, vai ja laulātie ir grozījuši vienošanos saskaņā ar prokuratūras norādījumiem, laulību šķir.

Ja laulātie nepiekrīt prokuratūras norādītajiem grozījumiem un joprojām vēlas šķirt laulību un/vai ja iesniegtās vienošanās pietiekami neaizsargā viena laulātā intereses, apstiprinājumu nepiešķir un laulības šķiršanas lietu nodod tā apgabala tiesai, kurā atrodas attiecīgā dzimtsarakstu nodaļa.

Pēc lietas saņemšanas tiesnesis izskata laulāto iesniegtās vienošanās un aicina laulātos grozīt tās, ja tās neaizsargā kāda laulātā vai viņu bērnu intereses.

Tad tiesnesis nosaka, kādas būs laulības šķiršanas sekas jautājumos, ko laulātie nav grozījuši. Ja kāda vienošanās pietiekami neaizsargā jebkura laulātā intereses, tiesnesis var — šajā nolūkā un lai ņemtu vērā ierosinātās vienošanās — pieprasīt darbību veikšanu un vajadzīgo pierādījumu iegūšanu. Nosakot laulības šķiršanas sekas, tiesnesim ir ne tikai jānodrošina laulātos vienoties, bet arī jāņem vērā viņu vienošanās.

Tad laulība tiek šķirta uz abpusējas vienošanās pamata, par ko izdara attiecīgu ierakstu atbilstošajā reģistrā.

Pieteikumu par laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata iesniedz tiesai, ja puses tam nepievieno nevienu minēto vienošanos.

Šādā gadījumā pieteikumu par laulības šķiršanu iesniedz tiesā. Pēc pieteikuma saņemšanas tiesnesis izskata laulāto iesniegtās vienošanās un aicina laulātos grozīt tās, ja tās neaizsargā kāda laulātā vai viņu bērnu intereses. Tiesnesis nosaka laulības šķiršanas sekas jautājumos, par kuriem laulātie nav vienojušies, un viņš var — šajā nolūkā un lai ņemtu vērā ierosinātās vienošanās — pieprasīt darbību veikšanu un vajadzīgo pierādījumu iegūšanu. Nosakot laulības šķiršanas sekas, tiesnesim ir ne tikai jānodrošina laulātos vienoties, bet arī jāņem vērā viņu vienošanās. Tad laulība tiek šķirta uz abpusējas vienošanās pamata, par ko izdara attiecīgu ierakstu atbilstošajā reģistrā.

Laulāto atšķiršana vai laulības šķiršana tiesas ceļā

Pieteikumus par laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu tiesas ceļā iesniedz ģimenes lietu tiesā vai, ja ģimenes lietu tiesas nav, apgabala tiesā, kurai ir teritoriālā piekritība. Teritoriālo piekritību nosaka pēc pieteikuma iesniedzēja (prasības iesniedzēja) adreses vai dzīvesvietas.

Noteikumi par laulības šķiršanu *mutatis mutandis* ir piemērojami laulāto atšķiršanai.

Laulāto atšķiršana beidzas ar laulāto samierināšanu vai laulības izbeigšanos.

Jebkurš no laulātajiem var pieprasīt laulības šķiršanu tiesas ceļā, kā prasības pamatojumu norādot faktu, ka laulātie bijuši *faktsika* atšķirti vienu pilnu gadu; otra laulātā garīgo spēju izmaiņas, kas ilgst vairāk nekā vienu gadu un ir tik nopietnas, ka kopdzīve nav iespējama; ne mazāk kā vienu gadu ilgušu prombūtni, kuras laikā no prombūtnē esošās personas nav saņemtas ziņas, un citus faktus, kas neatkarīgi no laulātajiem piedēvētās vainas pierāda, ka laulība ir neatgriezeniski izirusi.

Laulātajam, kurš nepiekrīt laulības šķiršanai, ir tiesības vispārējās piekritības tiesā pieprasīt kompensāciju par otra laulātā nodarīto kaitējumu atbilstoši vispārējiem civiltiesiskās atbildības noteikumiem.

Laulātajam, kurš iesniedzis pieteikumu par laulības šķiršanu, kā pamatojumu norādot otra laulātā garīgo spēju izmaiņas, ir jākompensē otram laulātajam personīgais kaitējums, ko radījusi laulības izbeigšanās; pieteikums jāiesniedz laulības šķiršanas tiesvedības laikā.

Ja laulības šķiršanas pamatojums ir otra laulātā garīgo spēju izmaiņas, kas ilgst vairāk nekā vienu gadu un ir tik nopietnas, ka kopdzīve nav iespējama, vai ne mazāk kā vienu gadu ilga prombūtnē, kuras laikā no prombūtnē esošās personas nav saņemtas nekādas ziņas, tad prasību par laulības šķiršanu var iesniegt tikai tas laulātais, kurš ir norādījis uz otra laulātā garīgo spēju izmaiņām vai prombūtni.

Ja laulātajam, kurš var iesniegt prasību par laulības šķiršanu, nav atļauts to darīt, prasību var celt viņa likumīgais pārstāvis, ko pilnvarojusi ģimenes padome. Ja likumīgais pārstāvis ir otrs laulātais, prasību tās personas vārdā, kurai ir tiesības rīkoties, var iesniegt jebkurš tās radnieks taisnā līnijā vai līdz trešajai pakāpei sānu līnijā, ja vien to arī ir apstiprinājis ģimenes padome.

Tiesības šķirt laulību netiek nodotas personas nāves gadījumā, tomēr prasītāja mantinieki var uzturēt prasību attiecībā uz mantu, ja prasītājs mirst tiesvedības laikā. Tādā pašā veidā prasību var uzturēt pret atbildētāja mantiniekiem.

Kad ir iesniegts lūgumraksts, ja tiesvedību var turpināt, tiesnesis nosaka termiņu samierināšanas mēģinājumam un gan prasītājs, gan atbildētājs tiek aicināti personīgi ierasties tiesā.

Ja samierināšana neizdodas, tiesa prasa, lai laulātie vienojas par laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata. Ja vienošanās tiek panākta vai laulātie izvēlas šķirt laulību uz abpusējas vienošanās pamata jebkurā procesa posmā, process tiek turpināts kā šāda veida laulības šķiršanas process *mutatis mutandis*.

Ja tiesnesis nevar panākt laulāto vienošanos par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata, viņš mēģina panākt laulāto vienošanos par uzturlīdzekļiem un vecāku atbildības īstenošanas kārtību. Attiecīgā gadījumā tiesnesis arī mēģina panākt laulāto vienošanos par ģimenes mājokļa izmantošanu tiesvedības laikā.

Samierināšanas mēģinājuma laikā vai jebkurā citā laikā tiesvedības gaitā puses var vienoties par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata, ja ir izpildīti nepieciešamie priekšnosacījumi.

Ja viena no pusēm nepiekrīt vai ja samierināšana nav iespējama, tiesnesis liek atbildētājam iesniegt aizstāvības argumentus 30 dienās. Paziņošanas brīdī atbildētājam nodod lūgumraksta oriģināla kopiju.

Ja atbildētāja atrašanās vieta nav zināma, ir izmantoti visi procesuālajās tiesībās paredzētie līdzekļi tā atrašanās vietas noteikšanai un tie visi ir bijuši neveiksmīgi, samierināšanai noteiktais termiņš zaudē spēku un atbildētājs ar publisku paziņojumu tiek izsaukts uz tiesu savu aizstāvības argumentu iesniegšanai.

Kad aizstāvības argumentu iesniegšanas termiņš ir beidzies, process turpinās atbilstoši parastās procedūras nosacījumiem. Šādas procedūras laikā nosaka strīda priekšmetu un paziņo pierādījumu pamatu. Galīgā tiesas sēde notiek šā procesa laikā, vienlaikus iegūstot pierādījumus. Pēc galīgās tiesas sēdes lieta tiek slēgta un nosūtīta tiesnesim, kurš pieņem lēmumu 30 dienās.

Prasību par laulāto atšķiršanu var iesniegt kā pretprasību, pat ja prasītājs ir iesniedzis prasību par laulības šķiršanu. Ja prasītājs ir iesniedzis prasību par laulāto atšķiršanu, atbildētājs var arī iesniegt pretprasību par laulības šķiršanu. Šādos gadījumos laulība būtu jāšķir, ja gan prasība, gan pretprasība tiek apmierināta.

Laulības atzīšana par neesošu

Uz laulību nevar atsaukties kā uz neesošu nekādā veidā — ne tiesā, ne ārpus tiesas —, kamēr tā nav atzīta par tādu ar spriedumu tiesvedībā, kas ierosināta konkrēti šādam mērķim.

Šādu tiesvedību ierosina ģimenes un bērnu lietu tiesā, iesniedzot sākotnējo pieteikumu prasījumu veidā, kurā norādītas puses, izklāstīti attiecīgie fakti un izteikts lūgums atzīt laulību par neesošu.

Likumīgās tiesības ierosināt šādu tiesvedību atšķiras atkarībā no prasības pamata (*lūdzu, skatiet atbildi uz 8. jautājumu*).

Laulātajiem vai jebkuriem viņu radiniekiem taisnā līnijā vai līdz ceturtajai pakāpei sānu līnijā, laulāto mantiniekiem un adoptētājiem, kā arī prokuratūrai ir likumīgas tiesības celt vai uzturēt prasību laulības atzīšanai par neesošu, pamatojoties uz laulības neesamības pamatu. Turklāt nepilngadības vai garīgu traucējumu radītas tiesībnespējas vai rīcībnespējas gadījumā celt vai uzturēt prasību var arī aizbildnis vai pārstāvis un — bigāmijas gadījumā — pirmais pārkāpēja laulātais.

Ja laulība ir fiktīva, tās atzīšanu par neesošu var pieprasīt paši laulātie vai jebkuras personas, kuru tiesības laulība skar. Citos gadījumos, kas saistīti ar piekrišanas neesamību, prasību par laulības atzīšanu par neesošu var iesniegt tikai tas laulātais, kurš nav devis piekrišanu, tomēr prasību var uzturēt viņa ieprecētie radinieki taisnā līnijā un mantinieki vai adoptētāji, ja prasītājs miris tiesvedības laikā.

Prasību atzīt laulību par neesošu, pamatojoties uz trūkumiem saistībā ar piekrišanu, var celt tikai tas laulātais, kurš ir cietis no kļūdas vai spaidiem, tomēr tiesvedību var turpināt arī viņa ieprecētie radinieki taisnā līnijā un mantinieki vai adoptētāji, ja prasītājs mirst tiesvedības laikā.

Prasību atzīt laulību par neesošu, pamatojoties uz to, ka tā noslēgta bez liecinieku klātbūtnes, var celt tikai prokuratūra.

Prasība atzīt laulību par neesošu, pamatojoties uz laulības neesamības pamatu, būtu jāiesniedz:

a) nepilngadības, garīgu traucējumu izraisītas tiesībnespējas vai rīcībnespējas vai plānprātības gadījumā, ja prasību iesniedz pats rīcībnespējīgais — sešos mēnešos no dienas, kad viņš ir sasniedzis pilngadību, atguvis tiesībnespēju vai rīcībnespēju vai kad viņa plānprātība ir beigusies. Ja prasītājs ir cita persona — trijos gados kopš laulības noslēgšanas dienas, bet nekādā gadījumā pēc tam, kad sasniegta rīcībnespējīgās personas pilngadība, atgūta tās tiesībnespēja vai rīcībnespēja vai beigusies tās plānprātība;

b) notiesāšanas gadījumā par vienas puses laulātā slepkavību — trijos gados kopš laulības noslēgšanas dienas;

c) citos gadījumos — sešos mēnešos kopš laulības izbeigšanās dienas.

Pirms laulības izbeigšanās prasību var celt tikai prokuratūra.

Prasību atzīt laulību par neesošu, pamatojoties uz iepriekšēju laulību, kas nav izbeigusies, nevar celt vai uzturēt, kamēr tiek izskatīta lieta par bigāmista pirmās laulības atzīšanu par neesošu.

Prasību atzīt laulību par neesošu, pamatojoties uz to, ka viena vai abas puses nav tai piekritušas, var celt trijos gados kopš laulības noslēgšanas dienas vai, ja prasītājs to nav zinājis, sešos mēnešos kopš dienas, kad viņš par to ir uzzinājis.

Prasība atzīt laulību par neesošu, pamatojoties uz trūkumiem saistībā ar piekrišanu, vairs nevar celt, ja tā nav celta sešos mēnešos no dienas, kad attiecīgais trūkums ir beidzis pastāvēt.

Prasību atzīt laulību par neesošu, pamatojoties uz to, ka tā noslēgta bez liecinieku klātbūtnes, var iesniegt tikai viena gada laikā kopš laulības noslēgšanas dienas.

Sākotnējam pieteikumam jāpievieno laulības apliecība un, iespējams, (ja prasības pamats ir vecums) attiecīgās puses dzimšanas apliecība.

Kad ir beidzies aizstāvības argumentu iesniegšanas termiņš, process turpinās atbilstoši iepriekšminētajiem parastās procedūras nosacījumiem.

Laulības atzīšanu par neesošu uzskata par atceltu un laulību uzskata par spēkā esošu no tās noslēgšanas brīža, ja pirms tam, kad spriedums par laulības atzīšanu par neesošu kļūst galīgs un nepārsūdzams, notiek kāds no šādiem apstākļiem:

a) bērns, kas laulības noslēgšanas brīdī nav sasniedzis laulājamo minimālo vecumu, pēc pilngadības sasniegšanas apliecina laulību dzimtsarakstu nodaļas ierēdņa un divu liecinieku klātbūtnē;

b) persona, kas ir rīcībnespējīga vai tiesībnespējīga, vai invalīds garīgu traucējumu dēļ, iepriekšējā punktā aprakstītajā veidā apliecina laulību pēc invaliditātes vai rīcībnespējas, vai tiesībnespējas izbeigšanās vai — plānprātības gadījumā — pēc tam, kad tiesu iestādes ir pārliecinājušās par šādas personas garīgās veselības stāvokli;

c) ja bigāmista pirmā laulība tiek atzīta par neesošu;

d) ja liecinieki nav bijuši klāt pamatotu iemeslu dēļ, piemēram, dzimtsarakstu nodaļas ierēdņa atzītu iemeslu dēļ, ar nosacījumu, ka nav šaubu par laulības noslēgšanu.

12 Vai es varu saņemt juridisko palīdzību, lai segtu ar tiesvedības procesu saistītos izdevumus?

Jā, juridiskās palīdzības sistēma attiecas uz visām tiesām neatkarīgi no tiesvedības veida.

Vairāk informācijas, lūdzu, skatiet faktu lapā "Juridiskā palīdzība".

13 Vai nolēmumu saistībā ar laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu ir iespējams pārsūdzēt?

Jā. Šādas prasības vienmēr var pārsūdzēt.

14 Kas man jādara, lai citā dalībvalstī pieņemtu nolēmumu par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības neesamību varētu atzīt šajā dalībvalstī?

Ja attiecīgais lēmums pieņemts Eiropas Savienības dalībvalstī, izņemot Dāniju, tas tiek atzīts pārējās dalībvalstīs saskaņā ar Padomes 2003. gada 27. novembra Regulu (EK) Nr. 2201/2003.

Ja lēmums pieņemts Dānijā, piemēro īpašo ārvalstīs taisīta sprieduma pārskatīšanas procedūru.

Šajā procedūrā kopā ar pieteikumu iesniedz dokumentu, kurā ietverts pārskatāmais lēmums, un pretējā puse, kurai par to tiek paziņots, 15 dienās var iesniegt atbildi. Prasītājs var iesniegt atbildi 10 dienās no paziņojuma par pretējās puses atbildes iesniegšanu saņemšanas dienas. Kad puses ir iesniegušas visus prasījumus un ir veikti visi pasākumi, kas tiek uzskatīti par vajadzīgiem, visi dokumenti tiek nodoti pusēm un prokuratūrai, katrai uz 15 dienām.

Lai spriedumu varētu apstiprināt:

- a) nedrīkst būt šaubu nedz par tā dokumenta autentiskumu, kurā ietverts spriedums, nedz par lēmuma pamatoību;
- b) spriedumam jābūt galīgam saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā tas taisīts;
- c) spriedumam jābūt taisītam ārvalsts tiesā, kuras jurisdikcija nav apstrīdēta saskaņā ar tiesību aktiem, un tas nedrīkst attiekties uz lietu, kas ir tikai Portugāles tiesu ekskluzīvā kompetencē;
- d) nedrīkst būt iespēja izmantot *lis pendens* vai *res judicata* aizstāvību, pamatojoties uz Portugāles tiesā izskatītu lietu, izņemot, ja tiesvedības ierosināšanu kavējusi ārvalstu tiesa;
- e) atbildētājam ir jābūt pienācīgi informētam saistībā ar prasību saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas izcelsmes tiesa, un procesā jābūt ievērotiem aizstāvības tiesību un vienlīdzīgas pušu aizsardzības principiem;
- f) spriedumā nedrīkst būt ietverts lēmums, kura atzīšanas iznākums acīmredzami būtu pretrunā ar Portugāles starptautiskās sabiedriskās kārtības principiem.

15 Kurā tiesā man jāvēršas, lai celtu iebildumus pret citā dalībvalstī pieņemta sprieduma par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu /laulības spēkā neesamības atzīšanu? Kāda ir procesuālā kārtība šajos gadījumos?

Eiropas Savienības dalībvalstīs, izņemot Dāniju, ja ieinteresētā puse nolemj iesniegt prasību par sprieduma atzīšanu par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, pieteikums ir jāiesniedz ģimenes lietu tiesā. Tiesu, kurai ir teritoriālā piekritība, nosaka saskaņā ar tās dalībvalsts iekšējiem tiesību aktiem, kurā tiek iesniegts pieteikums par atzīšanu.

16 Kuru likumu tiesa piemēro laulības šķiršanas tiesvedības procesā, ja laulātie nedzīvo šajā dalībvalstī vai viņiem ir dažādu valstu pilsonības?

Saskaņā ar valsts tiesību kolīziju normām laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas lietās piemēro laulāto valsts vispārējos tiesību aktus. Ja laulātajiem ir dažādas pilsonības, piemēro viņu kopīgās mītnes valsts tiesību aktus; ja tādas nav, piemēro tās valsts tiesību aktus, ar kuru viņu ģimenes dzīve ir visciešāk saistīta.

Tomēr, ja laulības laikā piemērojamie tiesību akti tiek grozīti, laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu var pamatot tikai ar faktu, kas bijis būtisks attiecīgajā laikā.

Papildinformācija

Plašāka informācija pieejama šādās tīmekļa vietnēs:

- [Tieslietu ministrija](#)
- [Tieslietu politikas ģenerāldirektorāts](#)
- [Tiesu administrācijas ģenerāldirektorāts](#)
- [Sociālās rehabilitācijas ģenerāldirektorāts](#)
- [Valsts Reģistrācijas un notariāta institūts](#)
- [Strīdu alternatīvās izšķiršanas birojs](#)
- [Augstākā tiesa](#)
- [Koimbras Apelācijas tiesa](#)
- [Evoras Apelācijas tiesa](#)
- [Lisabonas Apelācijas tiesa](#)
- [Porto Apelācijas tiesa](#)
- [Gimarainšas Apelācijas tiesa](#)
- [Oficiālais Vēstnesis](#)
- [Juridisko dokumentu datubāze](#)

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto

informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 30/04/2018